

„Nemzedékek, szociális problémák és a HRM” Konferencia az MTA Veszprémi Területi Bizottság Szociológia Munkacsoportjában

Az MTA Veszprémi Területi Bizottság Szociológia Munkacsoport 2016. november 12-én konferenciát szervezett a Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozat keretében, azzal a céllal, hogy a magyar népességben végbemenő demográfiai változások társadalmi következményeit számba véve áttekintse a különböző nemzedékeket érintő szociális problémákat. A konferencia előadói több aspektusból elemezték a változásokat, és ismertették a régióban folyó kutatások eredményeit.

A szociológiai megközelítés jellemezte Zongor Gábor és Nárai Márta előadásait. Zongor Gábor a Települési Önkormányzatok Országos Szövetségének korábbi titkára a kistelepülések társadalmában zajló – a hetvenes évek szociológiai irodalmából már jól ismert – folyamatokat vázolta napjaink településpolitikájának következtében. Bár a szerző nem használta a „csonka társadalom” fogalmát, de előadásából egyértelműen kirajzolódtak azok a belső migrációs folyamatok, melyek következtében a kistelepülések népességének korszerinti összetétele kedvezőtlen irányban torzul, elvándorolnak a fiatalok és elvándorol az értelmiség, hiszen munkalehetőséget nem talál, és a mindennapokhoz szükséges alapvető infrastrukturális és intézményi ellátottság sem biztosított. 2013 január óta ugyanis a 2000 lakosnál kisebb településeken nem működnek ön-

álló önkormányzati hivatalok, mintegy 600 településen szűnt meg a hivatal. A kistelepüléseken a polgármesterek és a köztisztviselők alacsony bére is erősíti a negatív folyamatokat. Zongor Gábor a KSH 2014. évi elemzése alapján azt valószínűsíti, hogy 60 kistelepülés pár évtized alatt teljesen elnéptelenedhet. Ezek azok a települések, melyek lélekszáma a 2011. évi népszámláláskor nem érte el a 200 főt, és a két népszámlálás között népességének legalább 30%-át elvesztette. A szerző szerint a kistelepülések alulf finanszírozottságán az Európai Unió források sem segítenek, hiszen „a megyei jogú városok, a modern városok viszik a fejlesztési források túlnyomó részét. A kistelepülések számára marad a vidékfejlesztési alap egyre csökkenő összeggel. A hátrányos helyzetű települések és térségek nem jutnak többletfejlesztési lehetőségekhez, megszűnt a kistérségi fejlesztési tanácsok rendszere, és szigetyszerű, kijáráson alapuló fejlesztések rendszere érvényesül.”

Nárai Márta, a Széchenyi István Egyetem szociológusa „Szükségletek és hiányok. Egyenlőtlenségek egy prosperáló nagyvárosban” című előadásában a Győrött és vonzáskörzetében 2013-14-ben folyt egyenlőtlenségkutatás eredményeit ismertette. A 3032 fős mintán végzett adatfelvétel alapján kiemelte, hogy Győr városában a helyi társadalom alsó és felső decilise között nagyobb a

távolság, mint az ország egészében. Ez azt jelenti, hogy az iparosodás nem hozott általános jólétet a kistérség népessége számára, sokkal inkább a társadalom szétszakítottságát eredményezte. A kutatás eredményei alapján 5-10%-ra becsülték azok arányát, akikről elmondható, hogy szükségleteinek kielégítésében rendszeresen, tartósan és halmozottan hiányt szenvednek. „Győr kedvező gazdasági, munkaerő-piaci helyzete ellenére itt is jelen van az alapvető fiziológiai és anyagi biztonsági szükségleteik kielégítésében is rendszeresen hiányt szenvedők köre. Szignifikáns kapcsolat általában az iskolai végzettséggel, az anyagi helyzettel és az életkorral, bizonyos esetekben a családi állapottal és a településrészrel mutathatók ki.” A jövedelmi, vagyoni egyenlőtlenségek, a kulturális fogyasztás, az életstílus és a kapcsolathálózat vizsgálata alapján a helyi társadalom az alábbi tagolódást mutatja: jövedelmi elit (1%), felső középosztály (7%), „aktív” középosztály (8%)

„szuburbán” középosztály (17%), dinamikus fiatalok (12%), munkások (12%) nyugdíjasok (26%), leszakadók (17%).

Szegő Szilvia és Giday András (Nemzeti Közzolgálati Egyetem Doktori Iskola) előadásukban azokat a közgazdasági megoldásokat keresték, melyek a jövő nemzedéke számára egy a mainál igazságosabban, mégis hatékonyan működő gazdaság feltételrendszerének kialakítását céloznák. Szegő Szilvia a pénzügyi rendszer reformjáról, a belső finanszírozási lehetőségek fokozott kihasználásáról beszélt. „Gazdasági autonómia és párja gazdaság — „Fenn

az ernyő nincsen kas” finanszírozással” című előadásában rámutatott arra, hogy „a mi gazdaság-szekerünk fölé hatalmas hitelnyőtet nyitottak a külföldi tulajdonban álló pénzüzetetek, melynek kamatai óriásiak, a bankok arcátlanul sok biztosítékot követelnek, más szóval az alig igénybe vehető hitelek segítségével a hitelbőség látszatát keltik. A kasban azonban semmi sincs.” Alulról felépülő belső finanszírozásra lenne szükség, hiszen a lakossági megtakarítások képesek lennének fedezetül szolgálni az ily módon nyújtott hiteleknek. Technikailag a váltók és a KKV szektorban kibocsátott kötvények alkalmasak lennének a hazai pénzüszükséglet biztosítására. Ennek kellene megteremteni a törvényi háttérét, és segíteni azoknak a helyi bizalmi hálóknak a kialakulását, melyek a belső finanszírozás társadalmi feltételeit jelentenék. Giday András „A szakmunkások jövedelmi helyzete” című előadásában a területileg is differenciált béremelésben lát lehetőséget a jelenlegi munkaerőhiány, a fiatalok elvándorlásának megszüntetésére.

Garaczi Imre filozófus, a Pannon Egyetem oktatója „Nemzedéki törésvonalak, nemzedéki stratégiák” című előadásában arról beszélt, hogy milyen problémákat okoz a nemzedékek felbomlása, a nemzedéktudat eróziója, és milyen eszközökkel lehetséges a hiányokat orvosolni. Rámutatott arra, hogy fontos lenne saját családtörténetünk megismerése, a folytonosság ugyanis identitásunk és közösségi hovatartozásunk megerősítését eredményezné.

Magvas Mária és Győri Piroska az időskorúak helyzetével foglalkozott, az idősek számára szolgáltatásokat nyújtó helyi szociális intézmények működését mutatta be és elemezte az intézményben elhelyezettek valamint hozzátartozóik szemszögéből. A szociológiai megközelítés jellemezte Ferencz Gábor és jelen összefoglaló írójának előadását is. Ferencz Gábor (ELTE, PhD hallgató) az European Social Survey 2014 adatbázisát elemezve arra keresett választ, hogyan viszonyulnak a magyar fiatalok a politikához, és tekinthető-e politikai generációnak a rendszerváltás ifjúsága? Kutatási eredményi alapján Magyarországon a fiatalok körében a politikai érdeklődés, a szervezeti tagság és az intézményekbe vetett bizalom szintje alacsony, a társasági élet pang, ugyanakkor a megkérdezettek a politikai részvétel lehetőségeit nagyon szűknek érzik. A szerző Mannheim Károlyt idézve rámutatott arra, hogy a nemzedéki egység csak a „sorsközösség” tudatosulása, a kivezető utak keresése és ebben kialakult konkrét irányultság valamint az „új” akarása, a kollektív cselekvés révén lehetséges.

Végül e sorok írója nyitó előadásában KSH elemzések az Európai Lakossági Egészségfelmérések (ELEF)

alapján áttekintette, hogy milyen okokra vezethető vissza az európai viszonylatban alacsony várható élettartam, és az életmód milyen elemei valószínűsítik a korai halálózást, illetve ezek a tényezők mely korosztályban milyen gyakorisággal fordulnak elő. Megállapította, hogy valamennyi betegségre, a pszichés problémákra és a fogyatékosokra is igaz, hogy az életkor előre haladtával mind gyakrabban fordulnak elő. De a betegségek egy csoportja főképpen a fiatalokat veszélyezteti egyre nagyobb számban, és nő a fiatalok aránya a nagyothallók, az értelmi fogyatékosok és a beszédhibások körében is. A betegségek kialakulását valószínűsítő életmód számos eleme a fiatalok körében jellemző: lásd dohányzás, alkoholfogyasztás, helytelen táplálkozás, szegénység. A dohányzás legnagyobb arányban 25-54 éves kor között fordul elő, de a dohányzók számát tekintve alig marad el tőlük a 15-24 éves korosztály. A túlzott alkoholfogyasztás tekintetében a középkorúak, különösen az 55-64 év közöttiek férfiak a veszélyeztetettek, de a nagyívó nők aránya a 18-24 évesek között a legmagasabb. A szegénység és társadalmi kirekesztettség pedig egyértelműen a 18 évnél fiatalabakat sújtja.

LEVELEKI MAGDOLNA